

03.04.2025

Literaturoznawstwo

Karol Wojtyła - Jan Paweł II w filmie. Konteksty kulturowe i literackie

Wydawnictwo:: Uniwersytet Zielonogórski

ISBN: 978-83-7842-567-0

Karol Wojtyła - Jan Paweł II w filmie Konteksty kulturowe i literackie to najnowsza książka Doroty Kulczyckiej poświęcona obecności motywu Jana Pawła II w kulturze.

Przedmiotem zainteresowania w niniejszej monografii jest pewien kulturowy fenomen, jaki stanowi obecność motywu Jana Pawła II w wielu filmach, a pośrednio w literaturze, rzeźbie, malarstwie i fotografii, z którymi owe filmy prowadzą dialog. Fenomenem jest również wpływ Papieża-Polaka na rozwój kultury i sztuki, w szczególności zaś na film fabularny.

Jan Paweł II bowiem zapoczątkował erę czynienia przez producentów, scenarzystów i reżyserów z autentycznej, historycznej postaci biskupa Rzymu filmowego protagonisty - zarówno głównego, jak epizodycznego. Wiąże się to poniekąd z wymowną diagnozą Wojciecha Kudyby i tych, na których się on powołuje. Wśród literackich [a my dodajmy: również filmowych - D.K.] wizerunków Jana Pawła II znajduje się m.in. portret Papieża medialnego. Wiemy, że Ojciec Święty świetnie wpisywał się w potrzeby i możliwości współczesnej telewizji i „stał się największym teleewangelistą świata”.

Obecność głowy Kościoła katolickiego w wielu polskich, ale i zagranicznych (szczególnie amerykańskich) filmach jest zjawiskiem do tej pory niespotykanym. On sam był fenomenem i czy jego „medialność” była czymś niecodziennym, nowym, czy jednak awangardowym? Następni papieże nie mają już bowiem takiej siły oddziaływania na kulturę pop, nie zaistnieli w niej tak, jak zaistniał Jan Paweł II. Co istotne, wielu twórców kina wykorzystywało jego sylwetkę do swoich produkcji, a przecież samo jego życie było jak film. Sądzę, że najlepszym punktem wyjścia w przybliżeniu nastolatkom postaci Papieża Polaka i nauczania, jakie kierował on do ludzi młodych, jest ukazywanie niezwykłego życiorysu Jana Pawła II. Historia Karola Wojtyły jest tak niezwykła, że nadaje się na sensacyjny film, który można oglądać jednym tchem.

[fragment wstępu]

Spis treści

Wstęp, s. 5

Rozdział 1. Czy Karol Wojtyła chodził do kina?, s. 19

Rozdział 2. „Odjaniepawlenie”, „dewojtylizacja”, dekanonizacja, papafilia, cancel culture, virtue signaling w filmach i literaturze, s. 27

2.1. Nowe zjawiska na przełomie I i II dekady XXI wieku – „odjaniepawlenie”, „dewojtylizacja”, dekanonizacja i papafilia, s. 29

2.2. Odjaniepawlenie – janiepawlenie, s. 37

2.3. Czy papafilia równa się odjaniepawleniu w przestrzeni kultury i popkultury?, s. 40

2.4. Dewojtylizacja, s. 49

2.5. Dekanonizacja, s. 55

2.6. Próby dewojtylizacji w literaturze fikcyjnej – casus Kobiety i mężczyzny Manueli Gretkowskiej w kontekście innych polskich utworów literackich, s. 56

2.7. Przykłady filmów osłabiających autorytet Jana Pawła II, s. 73

2.8. Zakończenie o braku zakończenia, s. 75

Rozdział 3. Jan Paweł II i Kościół w czeskim obiektywie. „Dokument” o polskim katolicyzmie, s. 77

3.1. Parę zdań o duchowości Czechów, s. 77

3.2. Bohaterowie filmu, s. 79

3.3. Zakończenie, s. 112

Rozdział 4. Spiskowcy rozkoszy i Być jak John Malkovich – dwa filmy – o teatrach i teatrzykach i nie tylko – z „udziałem” Papieża, s. 115

4.1. Spiskowcy rozkoszy (Spiklenci slasti, 1996), s. 117

4.2. Być jak John Malkovich (Being John Malkovich, 1999), s. 126

Rozdział 5. Jan Paweł II i wartości katolickie a Rosja – na podstawie filmów dokumentalnych Tamary Elżbiety Jakżyny, s. 137

Rozdział 6. Sacrum i antysacrum w Inwazji barbarzyńców (2003) Denysa Arcanda. Epizodyczne sądy o Janie Pawle II, s.155

Rozdział 7. Komedie i filmy z komediowymi epizodami powstałe na kanwie utworów Jerzego Pilcha i Edwarda Redlińskiego, s. 179

7.1. Aluzje, s. 181

7.2. Między aluzją a wspomnieniem, s. 189

7.3. Między wspomnieniem a obrazem, s. 199

Rozdział 8. Tradycja jako wartość. Nawiązania do Jana Pawła II w trylogii filmowej Miś – Rozmowy kontrolowane – Ryś, s. 209

Rozdział 9. Wizerunek Jana Pawła II w serialach, s. 223

9.1. Jan Paweł II w karykaturalnym świetle, s. 224

9.2. Inne seriale zagraniczne, s. 236

9.3. Seriale polskie, s. 240

9.4. Podsumowanie, s. 253

Rozdział 10. Śmierć, która nie pozostała tylko prywatną. Filmy o umieraniu i śmierci Jana Pawła II, s. 255

Zakończenie, s. 273

Tabele, s. 279

Tabela 1. Filmy fabularne i dokumentalne oraz wybrane programy rozrywkowe z motywem lub wątkiem papieskim i ich ewentualne literackie prototypy (układ chronologiczny, od najnowszych), s. 280

Tabela 2. Filmy religijne (szczególnie: dokumentalne, biograficzne z wyłączeniem filmów bezpośrednio o Janie Pawle II). Wybór. Są to najczęściej filmy o tych, których Jan Paweł II beatyfikował bądź kanonizował, s. 355

Tabela 3. Filmy (również dokumentalne) bezpośrednio o Janie Pawle II (ze względu na mnogość zwłaszcza filmów dokumentalnych – znaczący ich wybór), s. 379

Tabela 4. Filmy według sztuk i utworów Karola Wojtyły – Jana Pawła II, s. 391

Bibliografia, s. 393

Spis ilustracji, s. 413

Rok publikacji: 2025

Strony: 424

Linki:

- <http://katalog.ow.uz.zgora.pl/produkt/karol-wojtyla-jan-pawel-ii-w-filmie-konteksty-kulturowe-i-literackie/>

Słowa kluczowe: konteksty literackie, Jan Paweł II, konteksty kulturowe, konteksty filmowe